

संतांच्या नगरीतील वैभव

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचा आर्वांशी फार घनिष्ठ संबंध आला आर्वांतील मायबाई मंदिर, अवघडनाथ मंदिरातून ते पुण्यतिथी कार्यक्रमाला उपस्थित राहत आर्वांतील आठवडी बाजारात १४ एप्रिल १९६७ डॉ. आंबेडकर जयंतीला राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या भजनाचा कार्यक्रम झाला.

त्यानंतर भारत किसान रॅलीदरग्यान ते नेहमीच आर्वां पेत आर्वांतील सध्याचे राठी कापड दुकानात त्या राष्ट्रसंतांची बैठक असे ते तसेच उत्तरवॉडीतील लाला यांच्या घरी ते नेहमी पेत. वयाच्या १५ व्या वर्षापासून राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज आर्वांतील दत्तवार्डीतील अवघडनाथ महाराजांच्या पुण्यतिथीता दरवर्षी ते पेत ते वृत्त त्यांनी आयुष्मार जोपासावे. १९६७ मध्ये तुकडोजी महाराजांनी आर्वां मंडळी स्थापन केले. त्यानंतर त्या नावात बदल करून १९६३ मध्ये गुरुदेव सेवा मंडळाची स्थापना आर्वां झाली. आर्वांतील आठवडी बाजारात राष्ट्रसंतांच्या स्मृतीत प्रार्थना मंदिर बांधण्यात आले.

राष्ट्रसंतांचा सहवास लाभलेले आर्वांतील अवघडनाथ मंदिराचे अध्यक्ष नथ्युजी पाचकवडे गुरुदेवप्रचारक दामोधरजी बांगरे, चंफतराव येवले, लक्ष्मणाराव हिवरकर

राष्ट्रसंतांची विचाराधारा आजही अविरत जनसामान्यांपर्यंत पोहोचवित आहे.

ठाकुरजीवी हवेली- ठाकुरजी की हवेलीला आर्वा शहराचा इतिहास लिहिताना विसरता येणार नाही. ठाकुरांची मालगुजारी असलेले आर्वा गाव हे ४०० ते ४५० वर्षांपूर्वी वसलेले असण्याची इतिहासात नोंद आहे. आर्वांच्या तत्कालीन राजकारण, अर्थकारणाचे केंद्रातील असलेली ही हवेली मारीच्या गढीत होती, उमरावसिंग, विळुलसिंग, जगदिशसिंग यांनी जवळपास २५ वर्षे नगराधक्ष पद भूषिले. प्रचंड बुरुज भक्तम तटबंदी, असलेल्या किल्लावजा परकोटात तत्कालीन आक्रमणापासून बचाव करण्यात येत होता. अनेक राजकीय व्यक्तिमानाचा शक्यता असलेली ही हवेली म्हणजे आर्वांचा चालता बोलता इतिहास आहे.

मायबाई मंदिर- वारकरी संग्रादायाचे, संत ज्ञानेश्वर महाराज यांची पंरपरा हैवलनाथांनी पुढे नेती, त्याचा विस्तार संत मायबाई यांनी केला. वैराग्यप्रवृत्तीने आत्मप्रोत संत मायबाईचे आर्वा हे सासर. त्यांचे पती संत सिताराम महाराज व पूज्य संत पांडुरंग महाराज यांच्या सामाधीसुद्धा मायबाई मठात आहे. संत आडकुजी महाराजांचे गुरु म्हणून प्रख्यात असलेल्या संत मायबाई यांचे भेटीसाठी राष्ट्रसंत

तुकडोजी महाराज निपमित येत होते. संत अच्युत महाराजांनी त्यांचे चरित्र बोधीसत्व केलेले आहे. तुकडोजी महाराजांचे सदगुरु संत आडकुजी महाराजांना ब्रह्मज्ञान दिल्याचे संत मायबाईच्या चरित्रात वाचायला मिळते.

सांरंगपुरी तलाव- आर्वा ही व्यापारी पेठ झाल्यामुळे व अनेक उद्योग जिन, प्रेस, इथे असल्यामुळे तेसेच पिण्याचे पाणी सतत मिळत राहावे या उद्देशाने सांरंगपुरी जगात पाण्याचा प्रवास नैसगिकरीत्या बनलेल्या डॅगरात अडकून टप्पाटप्पाने पाणी दगड मातीमध्ये शुद्ध होऊन मग आर्वा येथे संकलित केते जात होते. चांगल्या उद्देशाने निमिंग झालेली ही इंग्रजकालीन पाणीपुरवठा योजना आजही कोणत्याही आधाराशिवाय जिवंत आहे. आर्वांची तहान भगविते.

शकुंतला रेल्वे- आर्वांची ओळख कापसाची व्यापारी पेठ झाली असल्यामुळे इथल्या कापापूस थेट इंलडमधील पेसेंजर या कापसाच्या जिन असलेल्या शहरात पोहोचविण्यासाठी आर्वांवरून शकुंतला रेल्वेद्वारे पुलगावार्म मुंबई येथे पोहोचत होते. प्रवासी व मालवाहू अशा दोन्ही प्रकारची वाहतूक करणारी शकुंतला एक्सप्रेस ही नंतर हळूहळू बंद पडली, आता रूळ तेवढे आठवणीसाठी उरलेले आहे.

राजीव गांधी स्टेडीयम- आर्वांच्या मध्यभागी असलेले कन्याशाळेच्या विस्तीर्ण पटांगानात राजीव गांधी स्टेडीयम बांधण्यात आले. या स्टेडीयमची बसण्याची क्षमता दहा हजार आसन आहे. क्रिडास्पर्धा, मोठे कार्यक्रम, प्रवचन व सोहळे या स्टेडीयमयांचे होतात.

तेलंगाराय देवस्थान- आर्वांचे दैवत असलेले तेलंगाणा देवस्थान हे हिंदू-मुस्लिम एकत्रेचे प्रतीक आहे. दोन्ही धर्मांचे लोक येथे नतमस्तक होतात. १७ व्या शतकात क्षात्रकूलोत्पत्र तेलंगाराय लढता-लढता आर्वांस आले. शिराशीवाय (डोके छालेले असताना) शूरपणे सामना करून ब्रह्मलीन झाले. नागपूरकर रुद्धी भोसले यांचे राज्य झाडीपृष्ठीत मुरु झाल्यावर पापल परगण्यातील प्रमुख श्री तेलंगाराय इंग्ले होते असे प्रसिद्ध इतिहासकार डॉ. य. खु. देशपांडे यांनी लिहिले आहे.

लोकमत सिंहावलोकन- लोकमत अवघडनाथ यांची प्रतिक्रिया करण्यात आवां वैभव आहे. प्रशस्त सभागृह, वाचनकक्ष, ऐतिहासिक, धार्मिक, सामाजिक, चळवळीचे

महाराजांचे गुरु म्हणून प्रख्यात असलेल्या संत मायबाई यांचे भेटीसाठी राष्ट्रसंत

लोकमत सिंहावलोकन पुरवणीस हार्दिक शुभेच्छा !

डॉ. राणे मल्टीस्पेशलिटी हॉस्पिटल, साईनगर, आर्वा

फोन नं. (०९९५७) २२४६६६, मो. १२७९३४०८३, १०८७३८२९३६

* प्रसुतीपूर्व तपासणी व उपचार

* कुटुंब नियोजन व सल्ला

* गर्भाशयाच्या व अंडाशयाच्या सर्व शस्त्रक्रिया करण्यात येतील.

* दुर्बिनीद्वारे विविध तपासण्या व शस्त्रक्रिया

* सरकार मान्य कुटुंब कल्याण शस्त्रक्रिया केंद्र

* प्रसुती व सिङ्हेरीयनची पुरु सोय

* वैद्यकीय गर्भपात

* फ्रॅक्चर * वात * संधीवात * पाठुदुखी * मानदुखी * स्पॉडीलोसीस * पोलिओ शस्त्रक्रिया

* प्लास्टीक सर्जरी * हाडांवरी सर्व शस्त्रक्रिया * भौतिकोचार (फिजीओथेरपी) * २४ तास भरतीची सोय

* राष्ट्रीय स्वास्थ बिमा योजना
* रुग्णालयातील सर्व तपासण्या व उपचार मोफत

* रुग्णालयातर्फे हाडावरील शस्त्रक्रिया, गर्भपिशवीवरील शस्त्रक्रिया, डिलेव्हरी, सिझेरियन, हायड्रोसील, हर्निया, कान, नाक, घशावरील शस्त्रक्रिया व सर्व शस्त्रक्रिया व सर्व शस्त्रक्रिया मोफत करण्यात येईल. प्रत्येक कुटुंबाला दरवार्षी रुपये ३०,०००/- पर्यंत निःशुल्क शस्त्रक्रिया व औषधोपचार देण्यात येईल.

* रुग्णालयाचे वर्षिक सामाजिक उपक्रम * दारिद्र्य रेषेखालील रुग्णांना मोफत सेवा. * मोफत रोज निदान शिबीर

* मोफत ठिस्कुलहाड तपासणी शिबीर * गर्भपिशवी शस्त्रक्रिया शिबीर

* गर्भसंकार व बालसंस्कार शिबीर * सुदुर बालक स्पर्धा

डॉ. रिपल राणे डॉ. सौ. कालिंदी राणे

एम.बी.बी.एस., डी.ऑर्थो,

एम.आर.एस.एच.

एम.बी.बी.एस.,

डी.जी.ओ.(मुंबई)

फॅक्चर, अपाशत व हाडाचे तज व्यंधत, प्रसुती व स्त्री गोग तज

* रुग्णालयाचे वर्षिक सामाजिक उपक्रम * दारिद्र्य रेषेखालील रुग्णांना मोफत सेवा. * मोफत रोज निदान शिबीर

* मोफत ठिस्कुलहाड तपासणी शिबीर * गर्भपिशवी शस्त्रक्रिया शिबीर

* गर्भसंकार व बालसंस्कार शिबीर * सुदुर बालक स्पर्धा

एम.बी.बी.एस., डी.ऑर्थो,

एम.आर.एस.एच.

एम.बी.बी.एस.,

डी.जी.ओ.(मुंबई)

फॅक्चर, अपाशत व हाडाचे तज व्यंधत, प्रसुती व स्त्री गोग तज

* रुग्णालयाचे वर्षिक सामाजिक उपक्रम * दारिद्र्य रेषेखालील रुग्णांना मोफत सेवा. * मोफत रोज निदान शिबीर

* मोफत ठिस्कुलहाड तपासणी शिबीर * गर्भपिशवी शस्त्रक्रिया शिबीर

* गर्भसंकार व बालसंस्कार शिबीर * सुदुर बालक स्पर्धा

एम.बी.बी.एस., डी.ऑर्थो,

एम.आर.एस.एच.

एम.बी.बी.एस.,

डी.जी.ओ.(मुंबई)

फॅक्चर, अपाशत व हाडाचे तज व्यंधत, प्रसुती व स्त्री गोग तज

* रुग्णालयाचे वर्षिक सामाजिक उपक्रम * दारिद्र्य रेषेखालील रुग्णांना मोफत सेवा. * मोफत रोज निदान शिबीर

* मोफत ठिस्कुलहाड तपासणी शिबीर * गर्भपिशवी शस्त्रक्रिया शिबीर

* गर्भसंकार व बालसंस्कार शिबीर * सुदुर बालक स्पर्धा

एम.बी.बी.एस., डी.ऑर्थो,

एम.आर.एस.एच.

एम.बी.बी.एस.,

डी.जी.ओ.(मुंबई)

फॅक्चर, अपाशत व हाडाचे तज व्यंधत, प्रसुती व स्त्री गोग तज

* रुग्णालयाचे वर्षिक सामाजिक उपक्रम * दारिद्र्य रेषेखालील रुग्णांना मोफत सेवा. * मोफत रोज निदान शिबीर

* मोफत ठिस्कुलहाड तपासणी शिबीर * गर्भपिशवी शस्त्रक्रिया शिबीर

* गर्भसंकार व बालसंस्कार शिबीर * सुदुर बालक स्पर्धा

एम.बी.बी.एस., डी.ऑर्थो,

एम.आर.एस.एच.

एम.बी.बी.एस.,

डी.जी.ओ.(मुंबई)

फॅक्चर, अपाशत व हाडाचे तज व्यंधत, प्रसुती व स्त्री गोग तज

* रुग्णालयाचे वर्षिक सामाजिक उपक्रम * दारिद्र्य रेषेखालील रुग्णांना मोफत सेवा. * मोफत रोज निदान शिबीर

* मोफत ठिस्कुलहाड तपासणी शिबीर * गर्भपिशवी शस्त्रक्रिया शिबीर

* गर्भसंकार व बालसंस्कार शिबीर * सुदुर बालक स्पर्धा

एम.बी.बी.एस., डी.ऑर्थो,

एम.आर.एस.एच.

एम.बी.बी.एस.,

डी.जी.ओ.(मुंबई)

फॅक्चर,